

1. Välkommen till **Bergööska huset** – ett handelshus - uppfört av Adolf Bergöö år 1889 och ritat av den berömde arkitekten Ferdinand Boberg. Huset är klassat som byggnadsminne. Det ägs och sköts av Hallsbergs kommun, som lagt ner stor möda på en omsorgsfull restaurering.

1. Du passerar först den vackra trappuppgången. Börja gärna din rundvandring i **blomsterrummet**, rakt fram till höger från trapphallen.

Beundra blomsterrummets vackra färgsättning. Titta gärna uppåt taket där den gröna meanderfrisen löper.

När Du tittar ut mot gården och bokhandeln ser Du det s.k.

Vita huset. Det är ett av Hallsbergs äldsta hus. Masen Adolf Bergöö – bördig från Falun – uppförde huset innan han kom flyttande från Örebro med hustru Hilda och barnen Karin och Per.

17 september 1864 öppnar han affär i huset. Bakom Vita huset anar Du järnvägen, själva förutsättningen för firman och för orten. Västra Stambanan med anslutning norrut till Örebro öppnades 1862.

Huset, som på den tiden låg vid vägen i skogen på åsen hade inte många grannar och butiken följaktligen inte heller många vanliga kunder. Men Adolf Bergöö hade leveranserna till militären på Sannahed, han hade magasin för spannmålshandel på järnvägen. Och icke minst, han byggde upp ett transportnät med foror ut till alla de små järnbruken som fanns runt om i skogstrakterna. Affärerna gick lysande.

....

2. Nu är det dags för husets praktrum, **matsalen** Vi föreslår att Du ”tar in rummet” den magnifika takhöjden, musikläktaren t.v. väggmålningarna och spisen innan vi går på detaljerna.

Först lite om **människorna knutna till rummet.** Äldsta dottern **Karin** hade fått det mesta av sin utbildning i Stockholm. Först på Franska skolan och slöjdskolan. Därefter blev det konstakademin, där Karin fick en gedigen utbildning. Efter konstakademin drog Karin och några av hennes kvinnliga målarkamrater till Paris. I Grez sur Loing, en konstnärskoloni sydöst om Paris, träffar hon målaren **Carl Larsson**. Tycke uppstår och de gifter sig.

I den vevan slår Carl Larsson igenom som målaren och belönas med medalj på Parissalongen för en kollektion akvareller.

År 1889 på sommaren kommer Karin och Carl till Hallsberg efter en årslång vistelse i Paris, där Carl återigen belönats med medalj på Parissalongen och dessutom fått medalj på Världsutställningen.

I detta rum börjar Carl sin bana som heninredare, han ritat rummets dörrar, spisen och möbelen Valhall. (det tunga ekbordet med tillhörande stolar) samt börjar med väggmålningarna.

Men först Karins arbeten

Två målningar av Karin Bergöö från Konstakademitiden Soluppgång (under musikläktaren)och Gammal man (på fönsterväggen, på läktarbalustraden en bonad – Kyrkbåten, av Karin. (Tillfälligt flyttad till Konsthallen)

Carl Larssons väggmålningar

Först har vi Adolf o Hilda Bergöö med firmans magasin i bakgrunden. Adolf Bergöö var då svårt märkt av sjukdom och dog vintern därpå. Han kom med andra ord aldrig att flytta in i sitt hus.

Därefter har Carl Larsson utnyttjat dörröverstycket som affärsskiva och där ser vi dem som skötte den dagliga rulljangsen i firman: Ernst Johan Ernström, Fritz Hartman och Möllerberg. Hartman var delägare i firman men kom senare att starta en större saftfabrik

Därnäst kommer ett stort parti med Storgatan österut. Carl Larsson har stått och ritat scenen ungefär där bokhandeln nu ligger. Det brunaktiga närmaste huset är det hus där vi nu befinner oss.

Först har vi äldste sonen Per , han som skulle ärva hela härligheten. Så har vi Elise Sahlqvist, Hilda Bergöös syster. Hon ser lite oansenlig ut, men drev en mycket framgångsrik hattfabrik med kontor i Stockholm. En husar från Sannahed Gustav Wilhelm Blycher från Hageberg där han hade hustru, sex barn och ett sjunde på väg. Sen Karins tio år yngre syster Stina eller Christina som hon heter i papperen. Sen ett Hallsbergsoriginal Per i Kleve.

På nästa vägg ser vi det mera stadsliknande Hallsberg som nu börjat ta form, stenhus och nya stationshuset från 1984. Personerna är folk i firmans tjänst Ludvig Stenström som var kamrer i Folkbanken, där han också bodde med fru och nyfödd dotter. Folkbanken var grundad av grundad av Adolf Bergöö, Malin som väl jobbade i butiken, pojken med apotekslådan är en fjortonåring som heter Sven Hellström, son till lokputsaren Fredrik Vilhelm Hellström. Sven lär med tiden blivit bankdirektör, Malla Brink banvaktsdotter från Kyrkbyn som var husa och hennes morbror August Persson från Ålsta som var kusk och Edla Nordeman 35 år vid tillfället som var kokerska. Med många goda efterlämnade recept.

Sista väggfältet ägnas Carl och Karins familj så som den såg ut 1889. Carl o Karin hade tillbringat hösten 1888 och våren 1889 i Paris med de äldsta barnen i Hallsberg. Lillen Pontus hade fötts i Paris. Så har de bott här under sommaren Och här är de på resande fot igen - Carl med målargrejorna och Karin i elegant resdräkt. Kvar i Hallsberg blir barnen äldsta dottern Suzanne, Ulf och lille Pontus. Under alla omständigheter illustrerar bilden ett uppbrott. Denna gång inte så länge, familjen drar denna sommar in på Lilla Hyttnäs i Sundborn.

Två porträtt flankerar fönstret, De är målade något senare och är bröllopsporträtt av Karins bror Per och hans hustru Anna. Försumma inte att beundra de vackra bårderna ovanför väggmålningarna

T.h. om fönstret Karins porträttstudie i olja Gammal man och en enkel bonad gjord av Karin..

T.v om fönstret en bonad av Hilda Bergöö. På väggen mot östra hörnrummet två porträtt i olja föreställande Hildas föräldrar Lars och Maria Sahlqvist.

Ovanför för spisen en byst av Adolf Bergöö, skapad av Carl Larsson.

Ett nytt inslag i rummet är det gröna skåpet på väggen under musikläktaren. Det är ett skåp som återbördats till våningen och satts upp på sin ursprungliga plats.

3.Östra hörnrummet Detta rum får nog anses vara det mest lyckade av de rum som restaurerats i våningen. Här träder man in i ett rum som i fråga om golv, tak och väggar är exakt så som arkitekten Ferdinand Boberg överlämnade det till byggherren Adolf Bergöö 1889. Golv och tak är original. Det vackra golvet doldes under en linoleummatta, taket återfanns över ett spänt tak som i sin tur doldes av träfiberskivor. Tapeten, med mönster tryckt på linneväv, är en kopia av den ursprungliga textiltapeten. Efterforskningar har visat att sådana textiltapeter var högsta mode i förnäma bostäder i London på 1890-talet.

Taklampan är en kopia av den ursprungliga belysningen. Kopian är gjord av smidesmästare Per Olof Karlsson.

Rummet inrymmer tre små utställningar med information om Bergööfamiljen (över skrivbordet) in Bergöös firma (över montern) samt om Elise Sahlqvists hattfabrikation.

Elise Sahlqvist var Karins moster. Hon hade tillsammans med sin mor flyttat till Hallsberg efter fadern Lars Sahlqvists död. För att försörja sig började hon hjälpa hushållen i trakten att saluföra de flätade halmhattar som var ett vanligt hantverk

här. Så småningom väcktes tanken på hattfabrikation På samma sätt som skohantverket i Kumla övergick i fabrikation blev hemtillverkningen av halmhattar en fabriksanläggning med Elise Sahlqvists ledning. Hattfabrikationen blev mycket framgångsrik med ett varierat utbud från enkla skördehattar i halm till konstfärdiga, Parisinspirerade kreaturer av ädlare, importerad råvara.

Hattfabrikationen med hatsömmerskor och manliga hattmakare fyllde snart två fabriksbyggnader direkt österut om Bergööska huset. Elise Sahlqvist hade sitt huvudkontor i Stockholm samt filial i Malmö.

4. Karinarummet

Välkommen in i Karinarummet. Det är ett litet, vackert restaurerat museirum som under sina rubriker beskriver olika sidor av Karin Bergöö Larsson produktion: Bildkonst, design, textil och mode.

Med en gedigen utbildning från konstakademien började Karins konstnärsliv som målare, ett skede som tog slut i samband med giftermål med Carl Larsson. Olika orsaker finns för detta val. Inte minst hänger det samman med en sextonårig period av havandeskap, barnafödande och barnuppfostran. Karins skapande kom sedan att präglas av hennes och Carls projekt att skapa hemmet i Sundborn. I efterhand är det omöjligt att avgöra vem som gjorde vad i skapandet av det originella hemmet. Hur som helst – hemmet i Sundborn skapade bilden av den trevna vardagen, en bild som fortfarande präglar oss och våra tankar när vi inreder våra hem.

Raden av tavlor består av fotoreproduktioner från Karins målarperiod, som komplettera de två originaltavlor Du sett i matsalen, Där finns en teckning från tiden på Slöjdskolan, sedan en serie tavlor från Konstakademien och från konstnärresor på ferierna och ett par bilder från Grez.

Utställningen har efterhand kompletterats med fem kvalitetskopior av Karins design. Den berömda gungstolen med läderdynor från Nordiskt kulturarv (har varit utlånad till Nationalmuseum för utställningar i Bergen och München)

Den smidda ljuskronan i hörnet är en kopia tillverkad av smidesmästare Per Olof Karlsson.

Gobelängen i gobelängvävstolen är en kopia tillverkad av Berith Lindgren Blomsterhyllan vid fönstret är en lokal tillverkning från ett Sundbornsföretag och

den tillhörande gardinen är sydd av ett barnbarn till Karin och Carl, Locki Skans. Fransén är ett arbete beställt på Dalarnas hemslöjd. Utställningsskärmarna ger en god bild av Karins mångsidiga skapande.

5.Måltidsrummet.

Stig in genom den lilla dörren under musikläktaren och Du kommer in i ett litet rum ägnat Karins kokkonst. Rummet är avsett att ge en bild av maten i det gästfria Larssonska hemmet och ett kök med inslag från många håll. Recept från hushåll och släkt i Hallsberg, grönsakssoppa från Karins franska period, tidiga inslag från det italienska köket och många andra håll.

Karins egna recept finns på Lilla Hyttån samlade i en liten anteckningsbok, med texten på försättsbladet Små sonetter om goda rätter (Rimmat av far i förbigående, under det jag skref i denna bok) December 1906.

På tal om Karins franska soppa. Den larssonska soppskålen i Sundborn, hade i botten inskriptionen SLUT

Så är även nästan vår rundvandring. På vägen mot hallen passerar du **Herrummet** (Pers rum) som håller på att finna sin form. Tack för besöket, men glöm inte att betrakta det vackra handelshuset med sin butiksskylt signerad Carl Larsson.

GUIDEHÄFTE 2009

INNEHÅLL

Om huset	sid 1
Vita Huset och Adolf Bergöös firma	sid 1
Matsalen	
Människor knutna till rummet	sid 1
Karins arbeten i matsalen	sid 2
Carl Larssons väggmålningar	sid 2 – 3
Andra detaljer i rummet	sid 3
Östra hörnrummet	sid 3
Karinrummet	sid 4
Måltidsrummet	sid 5